

Spájanie slabík do slov a čítanie slov

Cieľom tejto etapy nie je iba slová preslabikovať, ale zvládnuť ich ako **celok**, t. j. globálne. Dosahuje sa to *opakovaným čítaním* a *postrehovaním slov* s postupne zvyšujúcou sa náročnosťou ich hláskovej stavby.

Opakované čítanie slov vedie k **automatizácii**, ktorá je u väčšiny detí s poruchami učenia oslabená. Predchádzať tomu však musia cvičenia zamerané na tréning fonematického uvedomovania, teda uvedomenia si hláskovej stavby toho typu slov, ktoré chceme s dieťaťom v čítaní precvičiť (na to sú vhodné strihanie, skladanie slov, dopĺňovačky, prešmyčky, dvojsmerovky, tajničky, slabikové domino i pexeso, hra Scrable).

Pri automatizácii čítania slov je vhodné rešpektovať nasledovnú náročnosť hláskovej stavby čítaných slov:

- **slová zložené iba z otvorených slabík**
  - prechádza sa od dvojslabičných slov, cez trojslabičné až k štvor- a viacslabičným slovám (napr. sova, hovorí, zelenina, kominárovi);
- **slová zložené z otvorenej a zatvorenej slabiky**
  - mení sa pri tom postupne poloha zatvorenej slabiky v slove
    1. zatvorená slabika je na konci slova (napr. kohút, zavolám)
    2. zatvorená slabika je na začiatku slova (napr. kačka, perníky);
- **slová zložené zo zatvorených slabík** – napr. delfín, pesničkár;
- **Pubovoľné kombinácie otvorených a zatvorených slabík** – napr. huslista, harmonikár;
- **slová zložené zo spoluhláskovej skupiny a z otvorenej slabiky** – napr. vlasy, pracuje;
- **slová zložené zo spoluhláskovej skupiny a zo zatvorenej slabiky** – napr. klavír, kružidlom;
- **kombinácie otvorených, zatvorených slabík a spoluhláskovej skupiny** – napr. predavačka, stonožka, klobúčik;
- **zhluky spoluhlások** – napr. zmrzlinár, trpaslík, prst.

Ukázky cvičení

Otvorená slabika – 2 slabičné slová

vo $\begin{cases} \text{lá} \\ \text{zí} \\ \text{da} \end{cases}$	le $\begin{cases} \text{to} \\ \text{ží} \\ \text{bo} \end{cases}$	no $\begin{cases} \text{ha} \\ \text{že} \\ \text{sí} \end{cases}$	si $\begin{cases} \text{la} \\ \text{vé} \\ \text{to} \end{cases}$
se $\begin{cases} \text{je} \\ \text{no} \\ \text{dí} \end{cases}$	to $\begin{cases} \text{čí} \\ \text{to} \\ \text{pí} \end{cases}$	mu $\begin{cases} \text{ži} \\ \text{sí} \\ \text{čí} \end{cases}$	má $\begin{cases} \text{va} \\ \text{lo} \\ \text{me} \end{cases}$
ve $\begin{cases} \text{ža} \\ \text{ci} \\ \text{rí} \end{cases}$	bo $\begin{cases} \text{sá} \\ \text{jí} \\ \text{la} \end{cases}$	ko $\begin{cases} \text{za} \\ \text{ne} \\ \text{sí} \end{cases}$	mo $\begin{cases} \text{tá} \\ \text{je} \\ \text{re} \end{cases}$
lú $\begin{cases} \text{ka} \\ \text{pe} \\ \text{či} \end{cases}$	bú $\begin{cases} \text{da} \\ \text{cha} \\ \text{ra} \end{cases}$	lo $\begin{cases} \text{ví} \\ \text{de} \\ \text{zí} \end{cases}$	ve $\begin{cases} \text{zú} \\ \text{ľa} \\ \text{ta} \end{cases}$
su $\begin{cases} \text{dy} \\ \text{ma} \\ \text{py} \end{cases}$	ce $\begin{cases} \text{na} \\ \text{lý} \\ \text{py} \end{cases}$	ro $\begin{cases} \text{bí} \\ \text{ľa} \\ \text{dí} \end{cases}$	le $\begin{cases} \text{je} \\ \text{sy} \\ \text{zú} \end{cases}$
re $\begin{cases} \text{pa} \\ \text{či} \\ \text{vú} \end{cases}$	po $\begin{cases} \text{dá} \\ \text{le} \\ \text{tí} \end{cases}$	ži $\begin{cases} \text{to} \\ \text{je} \\ \text{vá} \end{cases}$	pa $\begin{cases} \text{ra} \\ \text{ni} \\ \text{sú} \end{cases}$
ro $\begin{cases} \text{sa} \\ \text{hy} \\ \text{ky} \\ \text{pa} \end{cases}$	ba $\begin{cases} \text{sa} \\ \text{ví} \\ \text{ňa} \\ \text{lí} \end{cases}$	pá $\begin{cases} \text{li} \\ \text{vy} \\ \text{ka} \\ \text{či} \end{cases}$	ma $\begin{cases} \text{ma} \\ \text{co} \\ \text{lý} \\ \text{že} \end{cases}$

Otvorená slabika – 3 slabičné slová

A ALE ALENA	ko kole kolená	nu nula nulami
U UJO UJOVI	ve velí velíme	mu musí musíte
SO SOVA SOVAMI	la laná lanami	si sivé sivého
SY SYPE SYPEME	má máva mávajú	vá váza vázami
PÁ PÁLI PÁLIME	po pole polená	<i>pu</i> <i>puká</i> <i>pukajú</i>
VI VISÍ VISÍTE	mo motá motali	le letí letíme

Otvorená slabika – 4 slabičné slová

Na-pí-še-me	Kaleráby	Nan u ková	Začín a me
Je-ži-ba-ba	Kominá ri	N oha <i>vi</i> ce	Vysáva li
Za-vo-lá-te	Banánov e	Kohú t ovi	Počíta č e
Da-ru-je-me	Jahodov ú	K o lá č iky	Susedov a
Za-ja-co-vi	Manikú ra	Fuj a vica	borov i ca
Pa-li-ca-mi	Vyšív a me	Motor o vú	Kamer a mi
Mu-rá-ro-ve	Fujav i ca	Táb o ri li	Lyžuj e me
Mo-ty-ka-mi	Časop i sy	ž alov a la	Domin i ca
Cha-lu-pá-ri	Vysávaj ú	Pijav i ce	Balíkov e
Ci-bu-ľo-vá	Nakúp i la	Paná č iky	Medov i na

Otvorená slabika a **zatvorená slabika**
(na konci slova)

Slová zo **zatvorených slabík**

Cu – ko - r	Ja - zyk	Leták	Boháč	Ko-s-to-l	Per - ník	Delfín	Paplón
Ko – hú - t	Si - lon	Kanál	Chytal	Vo-d-ní-k	Mar - tin	Citrón	Bunker
Pi – lo - t	Zi - val	Koláč	Bazén	Pa-r-ní-k	Roľ - ník	Cirkus	Cimbal
Pe – ká - r	Ku - chár	Farár	Rožok	Ja-š-te-r	Pes - tún	Gombík	Potkan
Va – le - c	Ko - váč	Horár	Pomoc	Če-r-no-ch	Žob - rák	Vodník	Vankúš
Zá – mo - k	By - vol	Karol	Sokol	Ge-r-la-ch	Čaj - ník	Kaktus	Bambus
Bu – bo - n	Le - pil	Kováč	Rukáv	Se-d-lia-k	Cen - cúl'	Pudlík	Barman
Ja – vo - r	Ko - pec	Šofér	Pagáč	Zá-z-vo-r	Kom - pas	Lampáš	Chodník
Gu – ná - r	Ná - pad	Zubáč	Panák	Na-d-pi-s	Pod - nos	Benzín	Jazvec
Me – ló - n	Du - naj	Banán	Pohár	Va-l-čí-k	Bás - ník	Korbáč	Kotlík
Ro – bo - t	Bo - ris	Vagón	Motor	Po-s-te-ľ	Pom - ník	Domček	Kovboj
Ka – bá - t	Po - tok	Kosil	Baran	Po-d-ni-k	Poš - tár	Luster	Šepkať
Pe – te - r	Mo - zog	Pílil	Kohút	De-b-ná-r	Čaš - ník	Hoblík	Cumlík
Ba – le - t	Bu - fet	Kýval	Kočík	Ro-z-cho-d	Med - ved'	Cesnak	Činziak
Bo – cia - n	Pa - lec	Volcl	Balón	Ja-b-lo-ň	Col - ník	Diktát	Buldog

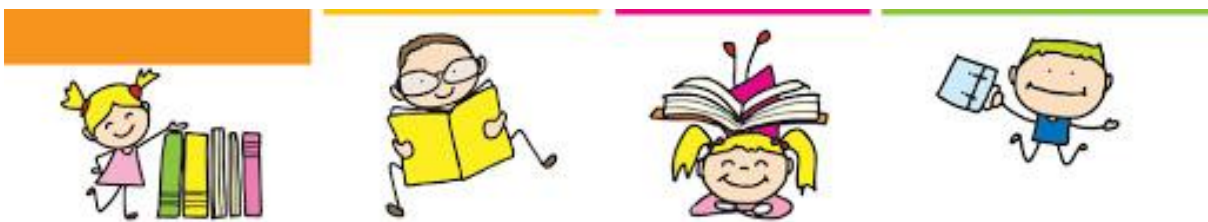
Kombinácie otvorenej slabiky, zatvorenej slabiky a spoluhláskovej skupiny

K-lo-bú-čí-k	Pre-čí-taj	Znamenal	Mrazivej
K-la-ví-ro-m	Pri-le-pil	Trénerom	Plodovej
S-ťa-ho-va-l	Pla-né-tach	Školákov	Stolíkom
H-la-do-va-l	Sne-ho-vým	Príborom	Kráterov
Z-lo-de-jo-m	Slá-vi-kom	Stojanov	Spomenul
K-ra-ľo-va-l	Tva-ro-hom	Vlasatých	Hradových
P-ria-te-ľo-m	Spe-vá-kom	Mlynárom	Kľúčikom
H-lo-da-ve-c	Žra-lo-kov	Klavírom	Knihomol'
S-li-má-ko-v	Prí-ka-zom	Priniesol	Zložitých
S-lo-vá-ko-m	Bla-to-vých	Klarinet	Bratovým
Š-ko-lá-ko-v	Sla-me-ným	Špenátom	Spamätal
M-ly-ná-ro-v	Pre-lo-žil	Hladovaj	Zvolenej

Spočiatku účelovo pri čítaní slov vedieme dieťa k tomu, aby rozkladalo skupiny spoluhlások (napr. s-t-rach, ko-t-r-me-lec) aj keď je to proti logike pravopisu a etymológii slova. Ide o to, aby sa dieťa pri čítaní nezarážalo a nezdržiavalo dlhým lúštením celého slova. Spravidla, keď dieťa nadobudne určitú prax v čítaní, deliace pauzy začne spontánne skracovať a čítanie sa stane plynulejším. Pri prechode od vnímania slabiky k čítaniu celého slova je potrebné venovať zvýšenú pozornosť *viazanému slabikovaniu*.

Odborníci zaoberajúci sa problematikou porúch čítania poukazujú na skutočnosť, že príliš skoré vedenie detí k plynulému čítaniu slov ešte predtým, než sa dostatočne zvládne a zautomatizuje slabika, vedie k tzv. *dvojitému čítaniu*. Dieťa si číta slová najskôr potichu pre seba, a až potom ich vysloví nahlas. Z takéhoto čítania sa však môže stať zlozvyk, ktorého sa dieťa ťažko zbavuje a pri čítaní dlhších a náročnejších slov mu môže robiť výrazné problémy.

Hoci pri uvedených cvičeniach precvičujeme predovšetkým **dekódovanie slov**, stále by sme mali mať na zreteli aj dôležitosť *čítania s porozumením*. Aby uvedené cvičenia neskĺzli iba do mechanického drilu, je dôležité popri nim zaraďovať aj aktivity zamerané na uvedomovanie si významu slov, rozširovanie slovnej zásoby, rozvíjanie verbálneho vyjadrovania (napr. vysvetľovanie významu slov, kreslenie či priradovanie obrázkov k slovám, tvorenie viet s využitím určitých slov, nahrádzanie slov významovo príbuznými slovami a pod.). Nesmieme zabúdať na skutočnosť, že dekódovanie nie je cieľom, ale prostriedkom pri rozvíjaní čitateľských schopností.

Ako pomôcku a inšpiráciu pre prax odporúčame pracovné materiály – S. Batikovej (2004): Makovička 1. a 2. časť; L. Muntágovej (2005): Knižka maca Bonifáca; J. Nováka: Základný súbor tabuliek na čítanie; M. Horeckej (2015): Čítanie pre dyslektikov.

Cvičenia očných pohybov

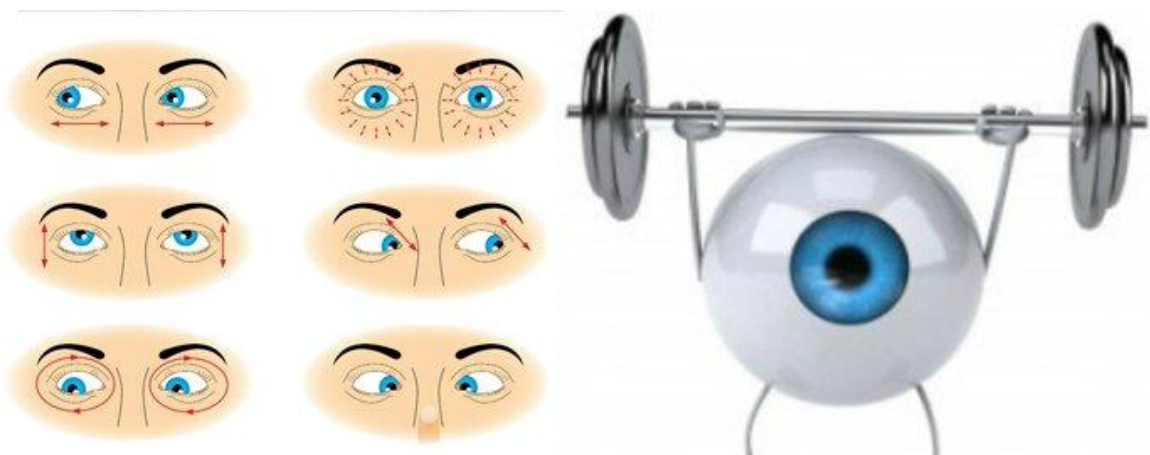
Cvičenia majú sústrediť pozornosť dieťaťa na čítaný text a uľahčiť mu vhodné rozloženie fixácií (prestávok) po riadku a odstrániť tzv. regresie (spätné očné pohyby). Vypelý čitateľ si totižto neuvedomuje obsah prečítaného pri pohybe očí po riadku, ale práve v prestávkach. Jednotliví čitatelia sa teda od seba odlišujú počtom a dĺžkou prestávok.

Cvičenia očných pohybov sa aplikujú najmä vtedy, ak dieťa:

- veľmi pomaly očami postupuje v texte vpred, pretože sa snaží akoby zrakom „ohmatávať“ jednotlivé písmená;
- robí príliš dlhé pauzy medzi slabikami, slovami;
- slová seká, výrazne vyráža slabiky;
- chýba predstih očí pred vyslovovaním;
- stráca orientáciu v texte a nie je schopné sledovať čítanie spolužiakov;
- vracia sa očami späť, pretože nechápe obsah čítaného textu a potrebuje sa uistiť o správnosti čítania i porozumenia.

Správne a plynulé očné pohyby môžeme precvičovať prostredníctvom **nasledovných cvičení:**

- *očná gymnastika* - dieťa niekoľkokrát za sebou očami pohybuje po vyznačených čiarach a späť; vhodné je robiť očami aj kľzavé pohyby rozličnými smermi, aby si oko oddýchlo od ľavo-pravého pohybu, ktorý sa uplatňuje pri čítaní;

- sledovanie pohybujúceho sa svetelného bodu – pomocou baterky vysielame na stenu svetelný bod, ktorý dieťa sleduje očami;

- ležatá osmička – dieťa vystrie ruku (najskôr pravú, potom ľavú, nakoniec obidve), chytíme mu

ruku za ukazovák a opisujeme ňou vo vzduchu ležatú osmičku; dieťa očami sleduje pohyb ruky; pri každom uhnutí očami pohyb rukou zastavíme a počkáme, kým sa dieťa opäť začne sústreďovať na prsty na ruke; ležatú osmičku rukou opisujeme niekoľkokrát za sebou a potom ruky vymeníme;

- rýchle čítanie začiatočných / posledných písmen v slovách;

- rýchle pomenovávanie predmetov zľava – doprava;

- rýchle postrehovanie písmen, slabík, slov – po riadkoch, stĺpcoch, na kartičkách;

- rýchle čítanie slov napísaných do tvaru pyramídy – tvar pyramíd je možné obmieňať

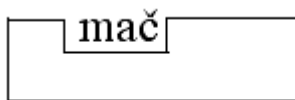
a v rámci jednej pyramídy je vhodné vyberať slová s rovnakou obtiažnosťou ich hláskovej stavby:

p
vo
seno
koleso
hovoríme

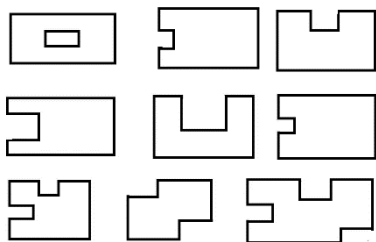
karneval
poštár
zajac
mak
v

vr
sto
klavír
predavačka
gramofón
stopa
pri

- čítanie pomocou „čítacieho okienka“ - v otvore sa postupne ukazuje iba určitá časť slova

(v čase vyslovovania slabiky tak dieťa zrakom už sleduje nasledujúcu slabiku);

- ukážka rôznych typov čítacích okienok

- keďže niektoré deti nerady používajú čítacie okienko, môžu si slová postupne odokrývať,

přip. zakrývat prstom či záložkou.